

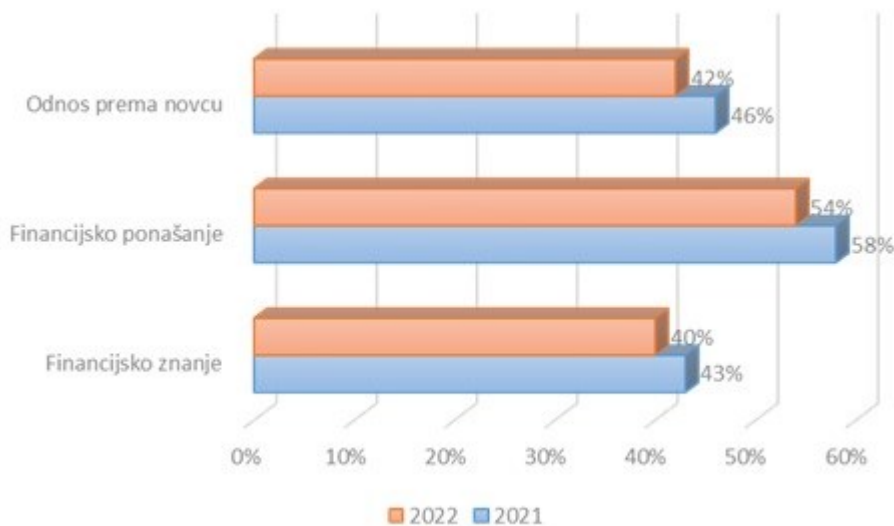
Anketno ispitivanje srednjoškolaca koje je Hanfa provela 2022. pokazalo je da je kod hrvatskih učenika došlo do pada u znanju iz područja financijske pismenosti u odnosu na godinu ranije. Ipak, višu su razinu znanja mladi iskazali u odgovorima koji određuju njihovo financijsko ponašanje, a posebno je to vidljivo kod njihovog odnosa prema kupnji, u praćenju i usporedbi cijena i razmatranju kupnje.

Ispitivanje financijske pismenosti srednjoškolaca provodilo se prošle godine u okviru Hanfinih edukativnih aktivnosti te je anketni upitnik ispunilo više od 900 učenika iz svih dijelova Hrvatske, prosječne dobi od 17 godina. Pri tome je 5 posto ispitanika pohađalo gimnaziju, 25 posto njih strukovnu školu, a 70 posto srednju ekonomsku školu.

Prema podacima za 2022. u usporedbi s 2021., vidljiv je pad svih komponenata financijske pismenosti koja se ocjenjivala kroz tri elementa, a to su: financijsko znanje, financijsko ponašanje i odnos prema novcu. Financijsko znanje odnosi se na poznavanje i razumijevanje osnovnih financijskih pojmova i izračuna. Financijsko ponašanje označava odgovorno upravljanje novcem, a odnos prema novcu promatra na koji način učenici doživljavaju novac.

Kao i godinu prije, najlošije je ocijenjeno financijsko znanje učenika pa tako njih samo 20 posto zna izračunati realnu kamatnu stopu. Isto tako, samo 26 posto učenika zna da je u Hrvatskoj štednja u 3. mirovinskom stupu dobrovoljna. S obzirom na to da 70 posto ispitanih učenika čine oni srednje ekonomske škole, koji su tijekom svog obrazovanja imali doticaj s ekonomskim predmetima, navedeno ukazuje na to da je potrebno intenzivirati edukaciju o financijskim temama, zbog čega je nužna kontinuirana provedba programa financijskog opismenjavanja koje bi trebalo biti ugrađeno u sustav obrazovanja.

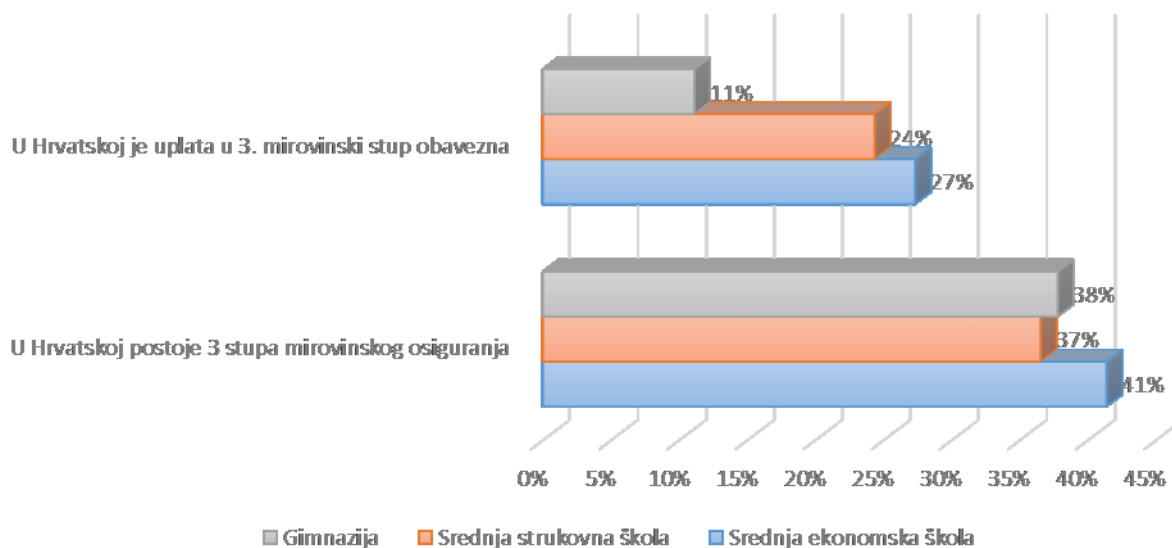
Usporedba komponenata financijske pismenosti

Izvor: Hanfa

Posebno zabrinjava relativno niska razina mirovinske pismenosti s obzirom na to da većina učenika ne zna odgovore na pitanja povezana s mirovinskim sustavom Republike Hrvatske.

Postotak točnih odgovora učenika na pitanja o 3. mirovinskom stupu, prema obrazovanju

Izvor: Hanfa

Za razliku od financijskog znanja, financijsko ponašanje učenika najbolje je ocijenjeno. Učenici se relativno odgovorno ponašaju prema kupnji pa njih 67 posto prije kupovine pažljivo razmatra može li sebi priuštiti određeni proizvod ili uslugu, dok njih 60 posto prije kupovine uspoređuje cijene.

Učenici se prema novcu odnose ovisno o njegovu izvoru, što je u skladu s konceptom mentalnog računovodstva^[1]. Tako primjerice novac koji dobiju od roditelja, baka i djedova te drugih članova obitelji za posebne prigode poput rođendana stavljaju sa strane i štede (50 posto učenika, dok njih 30 posto taj novac koristi za kupnju nečega što žele već duže vrijeme), dok tekuće primitke od roditelja (džeparac) koriste za potrošnju. Stoga ne iznenađuje da više od jedne trećine učenika troši izvan limita svog džeparca, dok istodobno njih 59 posto štedi.

Učenici se uglavnom rijetko informiraju o temama povezanim s financijama (45 posto), dok se njih samo 12 posto o navedenim temama informira nekoliko puta tjedno. Većini učenika izvori informiranja su internet, roditelji i škola.

Čak 60 posto učenika smatra da novac služi da bi se trošio, dok njih 61 posto namjerava odvojiti određeni dio svog dohotka za štednju za mirovinu jer je smatra važnom, unatoč tome što je financijsko znanje učenika najslabije upravo u pogledu mirovinske štednje.

Komentirajući rezultate anketnog istraživanja, Ivana Herceg, direktorica Sektora za sistemske rizike i zaštitu potrošača iz Hanfe naglasila je: „Rezultati ovog, kao i sličnih ispitivanja, ne samo da pružaju uvid u kretanja razine financijske pismenosti, već mogu poslužiti i kao evaluacija primjerenosti i efikasnosti provedenih aktivnosti svih dionika koji se bave financijskim opismenjavanjem, što je Hanfi i bio cilj kod provođenja ovog ispitivanja. Iako svako novo ispitivanje pokazuje da se financijska pismenost mladih, ali i ukupne populacije, povećava, ona je i dalje razmjerno niska, a pomoci relativno mali. Tome je tako unatoč brojnim i sve intenzivnijim aktivnostima raznih javnih institucija, ali i privatnih dionika koji se bave financijskim opismenjavanjem. Posljedica

je to i onoga što je već više puta dosad naglašavano od strane brojnih dionika financijskog opismenjavanja u Hrvatskoj: financijsko opismenjavanje mladih ne smije biti posljedica individualnih napora i interesa pojedinih profesora li škola, kao i edukativnih aktivnosti pojedinih dionika financijskog opismenjavanja. Ono mora biti dio sustavnog osposobljavanja djece i mladih kako bi se oni već sutra primjerenim financijskim znanjem i ponašanjem mogli uspješno nositi sa svim životnim odlukama. Pritom je potrebno uzeti u obzir da je financijsko opismenjavanje dugotrajan proces kod kojeg rezultati nisu vidljivi odmah, u kratkom, već tek u dugom roku.“

Hanfa će svakako nastaviti provoditi svoje aktivnosti financijskog opismenjavanja s obzirom na to da su nebankarske financijske usluge, a posebno mirovinski sustav, teme koje mladi razmjerno slabo poznaju i to na način da ih učini djeci i mladima što primjerenijima, interaktivnijima i dostupnijima.

Ovo ispitivanje potvrdilo je nužnost nastavka i potrebne sustavne edukacije učenika svih srednjih škola, bez obzira na njihovo strukovno obrazovanje. Zato će Hanfa i tijekom Svjetskog i Europskog tjedna novca, koji se ove godine obilježava od 20. do 26. ožujka, najviše pažnje posvetiti upravo edukaciji učenika srednjih škola, a aktivnosti usmjerene prema toj ciljnoj skupini provodit će i ubuduće.

[1] Mentalno računovodstvo (koncept iz područja bihevioralne ekonomije) odnosi se na različite vrijednosti koje osoba pridaje istoj količini novca, na temelju subjektivnih kriterija. Razvio ga je ekonomist Richard H. Thaler, a tvrdi da pojedinci različito klasificiraju novac, konkretno u ovom primjeru kreiraju različite mentalne mape u kojima pohranjuju džeparac i dobiveni novac ovisno o njegovu izvoru, zbog čega taj novac drukčije percipiraju i s njime raspolažu.